

Latanoprost en reukstoornissen

Publicatie	Nr. 3 - 16 maart 2012
Jaargang	46
Rubriek	Let op!
Auteur	Lareb
Pagina's	32-33

Van het Nederlands Bijwerkingen Centrum Lareb kregen wij deze maand de volgende informatie over bijwerkingen.

Achtergrond. Tot november 2011 ontving het Nederlands Bijwerkingen Centrum Lareb zeven meldingen van reukstoornissen bij gebruik van *latanoprost* bevattende geneesmiddelen. In zes gevallen betrof het latanoprost als monopreparaat (Xalatan®) en in één geval betrof het een combinatiepreparaat van latanoprost met *timolol* (Xalacom®). Latanoprostbevattende oogdruppels zijn geregistreerd voor de behandeling van openkamerhoekglaucoom en oculaire hypertensie. **1 2** Latanoprost verlaagt de oculaire druk door de afvoer van het kamerwater uit het oog te bevorderen.

Casuïstiek. De meldingen betreffen zeven patiënten, waarvan de leeftijd varieerde van 54 tot 70 jaar. Het gaat om zes mannen en één vrouw. De klachten werden over het algemeen gemeld als reukverlies of een verminderd reukvermogen. De tijdsduur tussen de aanvang van het gebruik van het geneesmiddel en het begin van de reukstoornissen varieerde van enkele uren tot drie maanden. In vier gevallen werden naast reukstoornissen tevens smaakstoornissen gemeld, veelal smaakverlies. Bij drie patiënten verdwenen de klachten na het staken van het gebruik van het latanoprostbevattende geneesmiddel. Twee patiënten waren niet hersteld ten tijde van het melden: in één geval werd de medicatie gecontinueerd en in één geval gestaakt. Het beloop bij de twee overige patiënten was onbekend. De patiënte die na het staken van latanoprost niet herstelde, is overgestapt op *dorzolamide* (merkloos, Trusopt®). Zij had mogelijk ook een luchtweginfectie die de smaak- en reukstoornissen zou kunnen hebben veroorzaakt.

Mechanisme. Latanoprost is behalve een prostanoïdereceptoragonist tevens een niet-competitieve remmer van het enzym koolzuuranhydrase I/II. **3** Dit enzym is onder meer aanwezig in de nasale mucosa **4** waar het betrokken is bij de signaaltransductie in de tractus olfactorius. **5** Aangezien de ogen en de neusholte met elkaar in contact staan via de ductus nasolacrimalis, en 80 tot 90% van iedere oogdruppel via de nasofarynx wordt geabsorbeerd, is het te verwachten dat een overschot aan oogdruppels in de neusholte terecht kan komen en zo de bovengenoemde reukstoornissen veroorzaakt. Nasolacrimale occlusie, het dichtdrukken van het onderste traanpuntje gedurende enkele minuten na het druppelen, zou in theorie bijwerkingen kunnen voorkomen. In de praktijk wordt meestal geadviseerd niet meer dan één druppel latanoprost per keer toe te dienen.

Bovenstaand mechanisme wordt ten dele onderbouwd door het feit dat van de koolzuuranhydraseremmer dorzolamide een casuïstische mededeling is verschenen, waarin een patiënt wordt beschreven met reukstoornissen. Bij deze patiënt werden diverse malen, op een geblindeerde manier, 'dechallenges' en 'rechallenges' uitgevoerd, die positief bleken te zijn, hetgeen een oorzakelijk verband aannemelijker maakt. **6**

Conclusie. De productinformatie van latanoprostbevattende middelen vermeldt reukstoornissen niet als mogelijke bijwerking. **1 2** Bij Lareb werden zeven meldingen gedaan van reukstoornissen bij deze geneesmiddelen en deze kunnen (ten dele) farmacologisch worden verklaard. Het is goed bedacht te zijn op het voorkomen van deze bijwerking bij patiënten die met latanoprost worden behandeld en patiënten te wijzen op een juiste toedieningswijze van het middel.

Literatuurreferenties

1. Productinformatie latanoprost (Xalatan®), via: www.cbg-meb.nl.
2. Productinformatie timolol/latanoprost (Xalacom®), via: www.cbg-meb.nl.
3. Sugimoto A, et al. The mechanisms by which latanoprost free acid inhibits human carbonic anhydrase I and II. *Biol Pharm Bull* 2008; 31: 796-801.
4. Tarun AS, et al. Gene expression for carbonic anhydrase isoenzymes in human nasal mucosa. *Chem Senses* 2003; 28: 621-629.
5. Paysan J, et al. Molecular physiology of odor detection: current views. *Pflugers Arch* 2001; 441: 579-586.
6. Turgut B, et al. Anosmia as an adverse effect of dorzolamid. *Acta Ophthalmol Scand* 2007; 85: 228-229.

U wordt verzocht bijwerkingen te melden aan het Nederlands Bijwerkingen Centrum Lareb. Meldingsformulieren kunt u vinden in het Farmacotherapeutisch Kompas, op www.lareb.nl en als bijlage bij het Geneesmiddelenbulletin.

